

האש חזרה

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחה ולשמירה על חיילנו במלחמה להחזרת החטופים בריאים ושלמים ולרפואת הפצועים

נושא השבוע: כשרות דגים(ד)

ההפטר: "רוני ושמחי" (זכריה ב')

כ"ו כסלו תשפ"ה 1557 (שנה ל')

פרשת מקץ - שבת מברכין - זנוכה

ראש חודש טבת יחול א"ה בימים שלישי ורביעי מולדו ביום שני בשעה 17:33 ו-16 חלקים

"... ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשים הביתה וטבחו טבחו והכן כי אתי

יאכלו האנשים בצהרים... וישלחו ויעבדו" (מג, טז, לד)

נשאלת השאלה: כיצד זה השבטים הקדושים אכלו בשר מסעודתם של המצרים ושתו יין?

הרי בהמה צריכה שחיטה כהלכה, אם כן כיצד שתו יין נסך והרי ידוע ששמרו על כשרות המאכלים?

"לאשר על ביתו" - זהו מנשה, אומרת הגמרא בחולין (פה): ששחט בפניהם את הבהמה והם ראו שנשחטה כהלכה וכן הראה להם שנוקר גיד הנשה יפה (גמ' חולין ק:). וכראוי ולכן בראותם הנהגתו הטובה שתו מיינו שהחזיקו אותו בחזקת כשרות.

"וישימו לו לבדו ולהם לבדם ולמצרים האוכלים אותו לבדם כי לא יוכלו

המצרים לאכול את העברים לחם כי תעבה היא למצרים" (מג, לב)

שואל רש"י: מדוע תועבה היא למצרים לאכול עם העברים באותו שולחן, שהרי כל אחד אוכל את מאכלו שלו? מסביר תרגום אונקלוס: שהיו היהודים אוכלים בשר בהמה שהם האלילים של המצרים ואותם הם עובדים, מכאן אנו רואים כיצד שומרת שנאת הגויים על צביונו של עם ישראל שיהיה מובדל ומופרש מן הגויים ולא יתערב עימם ועם מאכליהם...

מאי זנוכה?

חז"ל בגמרא (שבת כב:) שואלים "מאי חנוכה?", ועולה השאלה מדוע לא שואלים זאת גם על החגים האחרים פסח, סוכות או פורים?

משום שחג החנוכה שונה משאר החגים בשלושה דברים:

א. על כל חג יש מסכת שמסבירה את מהותו של החג, הליכותיו ומנהגיו ורק לחנוכה אין מסכת.

ב. בכל חג יש מצוה לענגו באכילה ושתיה ורק בחנוכה לא קבעו לנו חז"ל חיוב על כך.

ג. כל חג שמו מעיד על מהותו, פסח - על שם קורבן הפסח וציאת מצרים, סוכות - על שם שיושבים בסוכה..., רק חנוכה שמו אינו מעיד על מהותו.

אמנם פירושים רבים נאמרו מה באים ימים אלו להזכיר לנו, אולם המבדיל את חנוכה משאר החגים הוא שנס חנוכה עדיין לא הסתיים! שכן הוא נקבע לזכר הניצחון המזהיר של החשמונאים על היוונים ומתייוונים שרצו להשכיח את התורה מישראל ולעקור את האמונה, אולם גם אחרי הניצחון גזירות חדשות לא פסקו ואפילו עד דורנו אנו. גם מתיוונים למיניהם עדיין קיימים, רק שהם פושטים צורה ולובשים צורה, ואם אז קראו להם מתיוונים בימינו הם "הליברלים ומשכילים", ולזכר הניצחון הרוחני קבעו חז"ל את הדלקת הנרות בחנוכה.

רק בביאת המשיח יתבטלו כל המתיוונים למיניהם ויאבדו כל האויבים ואז יתקיים הנס במלואו וגם את חג החנוכה נחגוג באכילה ושתיה כשאר החגים.

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 4:45-4:49 * סוף זמן ק"ש 8:39-8:42

ציאת שבת: 5:47

ציאת שבת: 5:17

כניסת שבת: 4:25

רגלי חסידיו ישמור

מעשה שהיה

באולם שיש מוצף באור יקרות, על במה מעוטרת בקישוטי זהב מרהיבים ישב לו הקיסר פרידריך ירום הודו, סביבו הסבו כל שועי הארץ, שרים ורוזנים לבושים במחלצות פאר לרגל היום הגדול "יובל להולדת הקיסר". לא בכל יום מזדמן מאורע כה גדול, זה חודשים שוועדת הטקסים מתכננת את האירוע ואכן בהגיע הערב הכל היה מוכן להפליא.

עיני כל המסובים הופנו מפעם לפעם אל הדמות בעלת הדרת הפנים שישבה לימינו של המלך "אכן גדולה הערצתו של הקיסר אל רב היהודים, המהר"ל מפראג", לחש אחד המשתתפים באזני רעהו. טורח רב היה כרוך בהשתתפותו של המהר"ל באירוע, באחת מפגישותיו האחרונות עם המלך שוחחו אודות עניני מחשבה יהודית על הפסוק "רגלי חסידיו ישמור", הרב הסביר לקיסר שהקב"ה שומר את האנשים הנזוהרים בקיום התורה והמצוות ומצילם מכל מכשול, הקיסר שזו לו הפעם הראשונה למשמע רעיון עמוק זה לא האמין בליבו לכך אך כשראה שלא יוכל לשכנע את הרב שהוא טועה עבר לדון בנושאים אחרים ולקראת סיום השיחה הזמינו באופן אישי להשתתף בחגיגות היובל.

הרב הסביר לו בעדינות שלמרות רצונו העז לכבדו מעדיף הוא להימנע מלהשתתף באירוע עקב בעיות כשרות וכו'... השיב הקיסר: "חשבתי על כך ואסדר את הכל לשביעות רצון כבוד הרב, אחד מהשפים המשרתים בארמוני יעביר לביתו של הרב את התפריט ובני ביתו יכינו מנה בודדת שתובא עם הרב ומשרתו, אף את הכלים אצווה להביא אל ביתך על מנת שיכשירום וכך תוכל להשתתף בשמחת", הרב נענה להזמנה בלב כבד.. בהגיע היום מצא את עצמו מסב למסיבה עם כל שרי המדינה כשמידי פעם מציגו הקיסר בפני מרעיו ומתגאה בו על רוב חכמתו. משהחלה הסעודה והארוחה המלכותית הוגשה לפני המשתתפים הוציא המשרת את המאכלים הכשרים שהביא עמו והניחם לפני הרב. אלא שפרט אחד נשכת, כלי לנטילת ידיים לא הובא לפני הרב על כן הוא נאלץ לעזוב לרגע קט עם משרתו את מקומו ליד שולחן הכבוד כדי ליטול את ידיו כדן. נטל הרב את ידיו, התיישב במקומו וברך על הפת שהגיש לפניו משרתו ופנה לאכול את מנתו, אך בטרם החל לאכול עלתה מחשבה במוחו "הלא עזבתי לרגע קט את מקומי ובזמן הזה לא השגיח איש על מאכלי והרי גזרו חז"ל שאין לאכול בשר שהיה ברשות גוי שמא החליפו". מחשבה זו טרדה את מנוחתו "כיצד אנהג כעת?", ניסה הרב למצוא צדדים להתיר את הדבר, שהלא יש סכנה שמא הקיסר יכעס ויסתכן בכך, אך משלא מצא היתר מוצדק והוגן, גמר בליבו להימנע מהאכילה כפי שמצווה התורה ויהי מה!

שורת המברכים כבר סיימו את נאומיהם, נציגי המדינות ניגשו והגישו לקיסר את מתנתם, התזמורת ניגנה בעוד המלצרים אוספים את כלי האוכל מן השולחנות לקראת המנה האחרונה וצלחתו של הרב נותרה מלאה כשהיתה. מידי פעם ניסה הקיסר לרמוז לו שיטעם משהו אך הרב הינהן בראשו ולא אכל מאומה. פנה אליו הקיסר כשנימה של תרעומת בקולו: "כה רבות טרחו למענך ולבסוף אתה מבזה את סעודתי?". נשא הרב תפילה בליבו שדבריו יתקבלו על ליבו של הקיסר ואמר: "מלכי הרב, הן אמת שהכל נעשה כדת וכדין אלא שחכמינו זיכרונם לברכה קבעו שבשר שעמד ללא השגחת יהודי אסור לאוכלו מחשש שמא הוחלף בבשר אחר. אמנם איני חושד חלילה באיש שיעשה דבר שכזה אך התורה אוסרת לאכול את המאכלים אף במקרה זה". נענה הקיסר ואמר: "כבוד הרב אינו צריך לחשוש, הרי אני יושבתי כל הזמן על יד השולחן וראיתי שמאומה לא אירע, הכיצד תחשוש לאכול את הארוחה הטעימה, האם לא תסמוך על דיברתי?" אולם הרב עמד על דבריו ואמר: "מלכי הנכבד איני מטיל חלילה ספק

בדברך אך זו גזירת חז"ל ואין אני יכול לסור ממנה".

לשמע דברי הרב נטל הקיסר את מקלו והזדקף באחת מכיסאו. המהר"ל חשש שמא הקיסר כועס עליו ורצונו לאסור אותו, אך הקיסר חייך וניגש לחבקו ואמר: "בודאי זכור לך הויכוח שניהלנו בעניין "רגלי חסידי ישמור" שבו טענת שאלוקי היהודים שומר על חסידיו המדקדקים במצוות לבל יכשלו בעבירות אף שלא מרצונם, לא הוזמנת למסיבה זו אלא כדי להוכיח לך שאתה טועה ואף אדם זהיר מאוד במצוות יכול להיכשל בעבירה, ומי כרבה של פראג זהיר במצוות אדוניו, לכן ציוויתי להחליף את המנה שהובאה מביתך במנה שהתבשלה במטבח הארמון וברגע שהלכת לרחוץ את ידיך החליפו משרתי את המאכלים כדי לנסות היאמנו דברים, ועם כל זאת לא נכשלת, ואכן צדקת ממני! במעשיך הוכחת שאמנם אלוקים שומר עליך לבל תכשל בדבר האסור לך", ושמו יתברך יתקדש בין הגויים. (השולחן היהודי)

הלכות בדיקת דגים [ד]

פינת ההלכה

פירוט הדגים ודרכי בדיקתם

❖ דג אמנון \ דג בורי \ דג קרפיון

דרך הניקוי מתולעים

* אמנון \ בורי \ קרפיון טריים – שנקנים מחנויות דגים עם הכשר [אפילו רבנות בלבד] – נקיים מתולעים וטפילים, הטעם: כוון שמגיעים מבריכות מטופלות.

* אמנון ים \ בורי ים טריים – עשויים להימכר בשווקים הפתוחים או ליד מעגני סירות.

ככל דגי ים מאופיינים לעיתים בנגיעות חיצונית על עור הדג ולעיתים בנגיעות של תולעים בבטנו. דרך ניקוי:

בנגיעות חיצונית – יש להסיר את הראש או לחילופין לחצות את ראש הדג, להסיר ממנו את הזימים ושאר אברי הפנים של הראש ולשוטפו היטב תחת ברז מים.

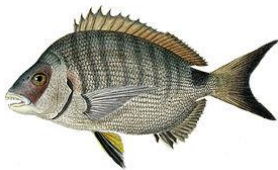
בעור הדג – יש להתבונן חזותית על גבי העור ובעיקר באזור הסנפירים, צידי הבטן החיצוני ובאזור הצוואר והזנב ולראות אם יש סימן אדום המסמן פציעה של טפיל חיצוני שאם כן יש לחטט אחריו עד עומק של חצי ס"מ. בנוסף יש לגרד היטב עם סכין את כל עור הדג גם במקום שאין קשקשים או לחילופין להוריד את העור.

בנגיעות פנימית – לפתוח את הבטן ואת אברי הפנים להשליך, את הקרום השחור יש לנקות ולגרד היטב בכל דפנות הבטן, ובצמוד לשדרת הדג ולשטוף היטב תחת ברז מים תוך כדי שפשוף היטב ולהתבונן היטב שלא נותרו תולעים ב"ציסטה" או "כיסים" של טפיל בתוך חלל הבטן. ביצי קרפיון – טריות – נקי מתולעים וטפילים.

קפואות – [מח"ל] – נגועות מאוד בתולעים ויש לקחת רק בהכשר מהודר שנקי מתולעים

וטפילים [של ההכשרים בד"צ עדה חרדית, בד"צ בית יוסף, בד"צ יורה דעה, המכון למצוות התלויות בארץ – הרב רווח].

ביצי בורי – נקי מתולעים וטפילים (תולעת שני לגר"ש רווח ככד' עמ' פג – פה, עג – עה, רסד – רסט).

❖ דג סרגוס (פיג'מה)

הדגים חיים בסמיכות לחוף בכוכים ובסדקים בינות לסלעים לאורך חופי הים התיכון ונקראים בשם פיג'מה על שם מראהו המפוספס בפסים שחורים ואפורים כפיג'מה. נמכר בשווקים הפתוחים או סמוך למעגני סירות.

הנגיעות – קיים חשש לנגיעות תולעים באברי פנים של הדג ובראש הדג.

דרך ניקוי – יש לבדוק היטב מתולעים בבטנו ולכן לאחר ניקוי מאבריו הפנימיים, יש להתבונן שלא נותרו תולעים [מפותלות כעין ספירלה] ובמידה ונמצאו תולעים יש לנקות היטב את חלל הבטן עם סכין בצמוד לשדרת הדג ולשטוף היטב תחת ברז מים, בנוסף יש להתבונן היטב שאין בנמצא "ציסטה" או "כיסים" של טפיל זה בתוך חלל הבטן ובמידה ונמצאו יש להוציאם.

את ראש הדג, עדיף להסיר לחלוטין או לחילופין לחצות את הראש ולהוציא את האברים הפנימיים ולשטוף היטב תחת ברז מים את כל החללים שבראש (תולעת שני לגר"ש רווח ככד' עמ' קעג – קעד).

ואת כל התהליך הזה יש לעשות אף אם קונים בחנות עם הכשר.

❖ דג לוקוס טרי

הנגיעות- ככל דג ים קיים חשש לנגיעות תולעים באברי הפנים של הדג.

דרך ניקוי- לאחר ניקוי מאבריו הפנימיים, יש לנקות היטב עם מברשת קשה את חלל המעיין ואת צידיו הפנימיים כולל הקרום השחור[ועדיף להסיר] יש להתבונן שלא נותרו תולעים [מפותלות כעין ספירלה] ובמידה ונמצאו תולעים יש לנקות היטב את חלל הבטן עם סכין בצמוד לשדרת הדג ולשטוף היטב תחת ברז מים, בנוסף יש להתבונן היטב שאין בנמצא "ציסטה" או "כיסים" של טפיל זה בתוך חלל הבטן, במידה ונמצאו יש להוציאם. ואת כל התהליך הזה יש לעשות אף אם קונים בחנות עם הכשר. ביצי לוקוס- טריות- נקי מתולעים וטפילים.

- קפואות-מח"ל- נגיעות מאוד בתולעים ויש לקחת רק בהכשר מהודר שנקי מתולעים וטפילים [של ההכשרים בד"צ עדה חרדית, בד"צ בית יוסף, בד"צ יורה דעה, המכון למצוות התלויות בארץ- הרב רווח] (תולעת שני לגר"ש רווח ככ"ד' עמ' רסז).

❖ דג קוד

תאורו ומאפייניו: דג קוד הינו דג ים ונידוג באזור נורבגיה, הודו, רוסיה, אלסקה... הוא מגיע לארץ בצורה קפואה ויש גם גידול מבוקר.

התולעים שבו ודרך ניקוי: יש תולעי אניסאקיס בחלל בטן הדג ובבשר הדג עצמו ברמה גבוהה. אין אפשרות לאדם הפרטי לנקות דג זה מתולעים מאחר והם בבשר הדג, אך יש גידול נקי מתולעים וזה כשהוא בהכשר מהודר נקי מתולעים וטפילים [של ההכשרים הבאים בלבד: בד"צ עדה חרדית, בד"צ בית יוסף, בד"צ יורה דעה, המכון למצוות התלויות בארץ- הרב רווח]. ואם לא בהכשרים הנ"ל אין להשתמש.

ביצי קוד - יש רמת נגיעות גבוהה של תולעים.

ולכן יש לקנות רק עם הכשר מהודר [של ההכשרים הנ"ל בלבד].

כבד קוד - משווק בקופסאות שימורים בשתי צורות :

* כבד דג שיבוט במיץ טבעי- הכבד אינו עובר תהליך בישול אלא נארז במיץ טבעי הנוסף מהכבד מוסיפים לו מלח והוא עובר פסטור .

* כבד דג קוד מעושן- מעשנים את הכבד בעישון טבעי עם נסורת והוא נארז בקופסאות שימורים. אין ספק שצריך הכשר לכבדים שבשימורים היות ויש מפעלים שעושים מכבד של דג לא כשר שנקרא שד הים.

מכל מקום לא מספיק הכשר כללי אלא חייב להיות בכשרות מהודרת [של ההכשרים הבאים בלבד: בד"צ עדה חרדית, בד"צ בית יוסף, בד"צ יורה דעה, המכון למצוות התלויות בארץ- הרב רווח], שכן בכבד של הקוד קיימים תולעי אניסאקיס לרוב למרות העיבוד שהם עוברים (תולעת שני לגר"ש רווח ככ"ד' עמ' רעד-רעה).

לעת עתה אין בנמצא כבד קוד בהכשר מהודר [במצוין לעיל] .

❖ חלב דגים

ביצי הדג כידוע מחולקים לשני סוגים של נקבה ושל זכר, כאשר של הנקבה הביצים מורכבות מגרגירים רבים מאוד שעטופים בקרום דק ופרטנו דינם בכל דג בהתאם.

ואילו אצל הזכר הם שקי הזרע שלו והם חתיכה אחת שלימה וגם עליו יש קרומים- והם נקראים חלב דגים.

רמת הנגיעות בחלב דגים שווה לביצי הדגים ולכן יש לברר חלב דגים של איזה דג זה ואז כל דג כערכו בעניין (תולעת שני לגר"ש רווח ככ"ד' עמ' רעא).

❖ דג דניסוג'פורה

את הדג מגדלים בכלובי שביה מול חופי ישראל ולכן - בחזקת נקי מתולעים .

לעלון האיחוד דרוש מפיץ בהתנדבות לחלק את העלון במס' בתי כנסת באשדוד באזור ט'

כל שבוע טל: 088644452

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com